

แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 411
THE GUIDELINES TO PROMOTE THE 12 CORE VALUES
OF SCHOOLS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 411

1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
นายจักรพงษ์ สุขสบาย2
ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด3

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในภาพรวมสรุปได้ว่า เขตพื้นที่การศึกษาคควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมค่านิยมในสถานศึกษามิถึงประมาณในการสนับสนุน และเข้มงวดกับการขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยม โดยมีคณะทำงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการขับเคลื่อนการส่งเสริม พร้อมเครื่องมือการนิเทศ แผนการนิเทศ และรูปแบบการรายงานผลแก่เขตพื้นที่และสถานศึกษาก็ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมค่านิยมอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งกระตุ้นให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของค่านิยม มีการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมค่านิยม เริ่มตั้งแต่การประชุมทำแผนปฏิบัติการ มีการกำหนดโครงการ กิจกรรมอย่างชัดเจน แต่งตั้งคณะทำงานโดยใช้หลักกระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการกำกับติดตาม นิเทศอย่างเข้มงวด มีการประชุมสรุปปัญหา แนวทางแก้ไขพัฒนาต่อไป และควรมีการสร้างเครือข่ายการนิเทศร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขต เพื่อกำกับ ติดตาม นิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม , ค่านิยมหลัก 12 ประการ

Abstract

The objective of this research was to study the guidelines to promote 12 core principles of value of secondary school under Secondary Educational Service Area Office 41. The key informants were the educational experts, school administration, and teachers in a total of 9 respondents. The instrument for collecting the data was structured interview form. The data were analyzed by content analysis and description presented.

The findings of the study were shown that : The guidelines to promote 12 core principles of value of secondary school under Secondary Education Service Area Office 41 should be supported from educational service area office in budgeting, restrict movement based on Education Service Area Office committee, supervisory tools and plan and form of reporting. The school should emphasize on the value of participation, and encourage the teachers, students and parents to aware on the importance of value. Furthermore, the committee should make a supporting value plan by planning and clear project setting. They should set a team work by using PDCA process and monitoring committee. They should follow up, supervise, and also conduct the meeting for problem solving. Finally, the committee should have supervisory networking in order to supervise, regulate, and exchange ideas among schools at least once a year.

Keyword : The guidelines to promote , The 12 core values

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว จนมาถึงในยุคศตวรรษที่ 21 ยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ที่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิต ดังนั้นมนุษย์จึงมีการใช้ชีวิต ที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมยุคเดิม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมโลกก็คือ คุณภาพของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้โลกพัฒนาไปอย่างบริบูรณ์ การจัดการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนคุณภาพของคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และพัฒนาไปพร้อมกับสังคมโลก

ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ต้องประกอบไปด้วยความเจริญทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และควมมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั่นคือ การมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 3)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมและมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้าง อัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคล ที่สนใจเรื่องเดียวกัน โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจนขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้จากคนในสังคมมีความถี่ ในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาก็ไม่เต็มที่ ผู้ที่ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้งชั่งใจ มีพฤติกรรมเลียนแบบ หรืออาจเกิดจากการเลียนดู ขาดการใช้เหตุใช้ผล ขาดความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทร ส่งผลให้ความ มีคุณธรรมและจริยธรรม ของคนในสังคมลดน้อยลง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 41)

จากสภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบัน มิติด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทย มีแนวโน้มที่จะเสื่อมถอยลงในทุกขณะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากข่าวสาร ที่นำเสนอผ่านสื่อต่างๆ อย่างแพร่หลาย และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสถาบันรามจิตติ (Child Watch) ได้รายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนในรอบปี 2554-2555 ด้านมิติชีวิตกับคุณธรรมและจริยธรรมพบว่า มีเด็กและเยาวชนที่ยังเชื่อเรื่อง “กฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว” เพียงร้อยละ 56 ซึ่งลดลงจากร้อยละ 62 ปี 2552 นอกจากนี้จากการสำรวจด้วยข้อคำถามใหม่ ที่เพิ่มขึ้นยังพบอีกว่าทัศนคติของเด็กและเยาวชนไทยต่อเรื่อง “ความดียังสามารถเอาชนะความชั่วได้” มีเพียง ร้อยละ 51 เท่านั้น และยังพบอีกว่า มีเด็กและเยาวชนเพียงร้อยละ 39 เท่านั้น ที่ยังบอกว่าตนยังดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา เช่น ถือนศีล ปฏิบัติตามหลักศาสนา คำสอนของศาสนา ซึ่งหากพิจารณาตามระดับการศึกษาจะพบว่าเด็กยิ่งโตยิ่งหย่อนการปฏิบัติศาสนกิจ แต่อย่างไร ก็ตามในภาพรวมพบว่ามีเด็กสวดมนต์ไหว้พระหรือประกอบศาสนกิจประจำวันบ่อยครั้งถึงเป็นประจำเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 27 ในปี 2552 เป็นร้อยละ 34 ในปีนี้ ทั้งนี้จากข้อคำถามที่เพิ่มขึ้นในปีนี้เป็นปัจจัยสำคัญคือครอบครัว ครู และชุมชนมีส่วนร่วมไม่น้อยในการหล่อหลอม ค่านิยมและวิถีปฏิบัติเรื่องศาสนา คุณธรรม และจริยธรรมของเด็กและเยาวชน โดยพบว่าปัจจัยเหล่านี้ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก คือ มีพ่อแม่ผู้ปกครองที่สั่งสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมลูกอยู่เสมอเพียงร้อยละ 54 เท่านั้น และมีครูเพียงครึ่งเดียวที่เป็นตัวอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กเท่านั้น อีกทั้งเด็กไม่ถึงครึ่งคือร้อยละ 47 ที่บอกว่า ชุมชนของตนมีพระ/นักบวช/ผู้นำทางศาสนาที่เป็นที่นับถือและเป็นหลักยึดเหนี่ยวให้ชุมชนได้ แต่ในขณะเดียวกันก็พบความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างเด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ครอบครัว ครู และชุมชนให้การอบรมสั่งสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับเด็กที่ขาดปัจจัยเหล่านี้หนุนนำ (สถาบันรามจิตติ, 2555 : 17) ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังสอดคล้องกับคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึง

ประสงค์ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลงเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนตัวบ่งชี้ที่ 2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ จากการประเมินของสมศ. ภายนอกในรอบที่สาม ลดลงต่ำกว่าการประเมินภายนอกในรอบที่สาม (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 , 2557)

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมดังกล่าว รัฐบาลในยุคปัจจุบัน โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาและการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยให้ทุกภาคส่วนเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในทุกระดับชั้น ทุกเพศ ทุกวัยร่วมกันสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง อันประกอบด้วย 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3) กตัญญู ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียน ทางตรงและทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน 7) เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายนเกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 11 กรกฎาคม 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีโรงเรียนในความรับผิดชอบทั้งหมด 62 โรงเรียน มีจุดเน้นในการพัฒนาเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณ 2558 คือ “ร้อยละ 3 O-NET 12 ค่านิยมจำได้ใช้เป็น อ่านเขียนคล่อง เรียนรู้ได้ ใส่ใจเด็กพิเศษ บริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ ร่วมรับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้” จากจุดเน้นในการพัฒนาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนและขยายผลนโยบายการส่งเสริมค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และได้ให้สถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติเป็นจุดเน้นที่สำคัญในปีงบประมาณ 2558

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (จักรพงษ์ สุขสบาย และนางลักขณ์ ใจฉลาด. กุณาพันธ์ 2559 : 754-767) พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ภาพรวมมีองค์ประกอบ 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยมีผลรายด้านทุกด้านในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากการค้นพบตามประเด็นปัญหาจากการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานการศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จึงนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเฉพาะผลการวิจัยในภาพรวมรายชั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และรายชั้นตอนทุกชั้นตอนที่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยนำ มาหาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางในการส่งเสริม พัฒนาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการให้กับผู้เรียน และนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (จักรพงษ์ สุขสบาย และนางลักษณ์ ใจฉลาด. กุณาพันธ์ 2559 : 754-767) โดยผู้วิจัยนำเฉพาะประเด็นปัญหาในภาพรวมรายชั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และรายชั้นตอนทุกชั้นตอนที่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ซึ่งแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดคือ ประเด็นปัญหาที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (จักรพงษ์ สุขสบาย และนางลักษณ์ ใจฉลาด. กุณาพันธ์ 2559 : 754-767) โดยผู้วิจัยนำเฉพาะประเด็นปัญหาในภาพรวมรายชั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและรายชั้นตอนทุกชั้นตอนที่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาหาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารสถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ จำนวน 1 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

2.2 การสร้างเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (จักรพงษ์ สุขสบาย และนางลักษณ์ ใจฉลาด. กุณาพันธ์ 2559 : 754-767) โดยผู้วิจัยนำเฉพาะประเด็นปัญหาในภาพรวมรายชั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และรายชั้นตอนทุกชั้นตอนที่มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2) นำประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 และเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เสนอผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารสถานศึกษา และมีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน ทั้ง 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยโดยสัมภาษณ์ ตามวันเวลาและสถานที่ ที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 (จักรพงษ์ สุขสบาย และนางลักษณ์ ใจฉลาด. กุณาพันธ์ 2559 : 754-767) พบว่า

ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้การส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ รองลงมา คือ ด้านการผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ

ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ รองลงมา คือ ด้านการผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ส่วนผลการวิจัยในรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 สถานศึกษาดำเนินการสร้างตระหนักรู้ให้บุคลากรทุกฝ่ายเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 11 สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน การบูรณาการค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 11 สถานศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมเข้าใจเรียนรู้ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 11 สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ

ด้านการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 สถานศึกษาดำเนินการจัดประชุมครู เพื่อร่วมวางแผนการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้กับผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 11 สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยการแสดงละคร หรือการแสดงบทบาทสมมติ

ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ในแผนงานของปีต่อไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 3 สถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 41

จากการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผู้วิจัยนำมาสรุปผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ สรุปได้ว่า มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ต้นสังกัดควรให้ความสำคัญ มุ่งงบประมาณในการสนับสนุนและเข้มงวดกับการขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ในสถานศึกษา โดยมีคณะทำงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ พร้อมเครื่องมือการนิเทศ/แผนการนิเทศและรูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานแก่เขตพื้นที่ 2) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งกระตุ้นให้ครู นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดแนวร่วมในการส่งเสริมพัฒนาไปพร้อมกับสถานศึกษา 3) สถานศึกษามีการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การประชุมทำแผนปฏิบัติการ โดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมส่งเสริมอย่างชัดเจน 4) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมอย่างชัดเจน โดยยึดหลักการกระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการด้านการกำกับ ติดตามนิเทศอย่างเข้มงวด และมีการประชุมสรุปถึงปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางพัฒนาต่อไป 5) สถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายการนิเทศร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขต เพื่อกำกับ ติดตาม นิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2. แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในรายด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานการบูรณาการค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) เขตพื้นที่การศึกษากำหนดให้สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ไว้ในโครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่ชัดเจน 2) เขตพื้นที่จัดทำแบบวิเคราะห์ผลการดำเนินการ และแบบรายงานการนำผลไปปรับปรุงพัฒนาให้สถานศึกษาดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และรายงานสพม. 41 3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยจัดทำเป็นนโยบายของโรงเรียน พร้อมทั้งมีโครงการ กิจกรรมต่างๆส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำหนดให้ค่านิยมหลัก บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน 4) ให้ครูผู้สอนจัดทำ AAR (after Action Review) หรือสร้างแบบประเมิน

การติดตามผลการบูรณาการค่านิยมในการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละภาคเรียน ให้ครูผู้สอนรายงาน 5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนส่งเสริมค่านิยมหลักฯ โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA อย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ และมีการติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่อง เข้มงวด จนครบปีการศึกษา

2.2 ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า มี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) เขตพื้นที่มีการนิเทศติดตามและประเมินผล ในระดับเขตพื้นที่ โดยให้ศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่ติดตามผลของสถานศึกษา และจัดทำแบบวิเคราะห์ผลการดำเนินการ และแบบรายงานการนำผลไปปรับปรุงพัฒนา ให้สถานศึกษาดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และรายงาน สพม.41 2) สถานศึกษาคควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมค่านิยมหลักฯ อย่างจริงจัง โดยการจัดทำแผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการที่ชัดเจนในการส่งเสริมหรือปลูกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น 3) สถานศึกษาคควรปลูกฝัง กระตุ้นให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง เด็ก เห็นคุณค่าและตระหนักถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ 4) มีการใช้กระบวนการทำงานวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง PDCA วางแผนการทำงาน แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ กำหนดปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีกรรมการคอยติดตามนิเทศ การจัดกิจกรรมปลูกฝังค่านิยม คณะทำงานฯ จัดให้มีประชุมการสรุปผล ร่วมกัน ร่วมวิเคราะห์ข้อบกพร่องแล้วนำไปพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป ทำอย่างจริงจังและเป็นระบบตามแผนที่กำหนดไว้ 5) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน โดย 1. โรงเรียนประเมินตนเอง โดยอาจพิจารณาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การสร้างผลงาน/ชิ้นงาน ฯลฯ 2. ผู้เกี่ยวข้องนอกสถานศึกษาร่วมประเมิน โดยอาจทำในลักษณะการประชุมชี้แจงรับฟังความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์เพื่อหาข้อสรุป ฯลฯ 6) ยกย่องเชิดชูเกียรติ ครู นักเรียน ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ในแต่ละสถานศึกษา โดยมีการมอบโล่ เกียรติบัตร เพื่อเป็นรางวัล และสร้างแรงบันดาลใจให้กับเพื่อนนักเรียน

2.3 ด้านการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้อ่านค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้อ่านค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยการแสดงละคร หรือการแสดงบทบาทสมมติ สรุปได้ว่า มี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัด มีการให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม โดยให้สถานศึกษาพิจารณากิจกรรมที่เหมาะสม กับบริบทของสถานศึกษา และส่งผลต่อการมีค่านิยมหลัก 12 ประการ ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมการแสดงละคร หรือบทบาทสมมติ แต่ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม นำเสนอผลงาน ในรูปแบบ Best Practice เพื่อเป็นเวทีในการแสดงออกให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานทุกระดับ 3) สถานศึกษาคควรส่งเสริมจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมตามช่วงวัย และเป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของผู้เรียน พยายามจัดรูปแบบการเรียนรู้โดยลดการเรียนรู้แบบนามธรรม ให้ใช้การเรียนการสอนแบบรูปธรรม ที่ได้จับต้อง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น การศึกษานอกสถานที่ แสดงละคร การสาธิต การทำโครงงาน ฯลฯ เพื่อที่จะได้เกิดองค์ความรู้และคุณลักษณะที่คงทน 4) สถานศึกษาคควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการสอดแทรกกิจกรรมแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ ในแผนการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงละคร หรือบทบาทสมมติในการเรียนรู้อ่านค่านิยมหลัก 12 ประการ เช่น การจัดประกวดละครสั้น ภาพยนตร์สั้นในสถานศึกษา โดยสอดแทรกกับกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดให้มีตามปกติ 5) ควรใช้กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งโรงเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยการทำแฟ้มรายงานการพัฒนาตนตามค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยมีการได้ประพุดติดตามคุณลักษณะในแต่ละค่านิยม และรายงานด้วยรูปภาพ แล้วเขียนบรรยายตามแบบที่โรงเรียนกำหนดให้ โดยมีครูเป็นต้นแบบในการปฏิบัติด้วยทั้งโรงเรียน 6) ควรจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตอาสา ที่เกิดจากความคิด ความร่วมมือของนักเรียน ด้วยการบูรณาการค่านิยมในกิจกรรม เช่น การทำผ้าย การทำความสะอาดโบราณสถานฯ โดยมีครูเป็นผู้ดูแล ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรม และมีการสะท้อนบทเรียน คุณค่าที่ได้รับ

2.4 ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงาน ส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) เขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดเรื่องการส่งเสริมค่านิยมหลักฯ เป็นนโยบาย และแจ้งผู้บริหารทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เขตพื้นที่การศึกษา ควรมีเครื่องมือในการกำกับติดตาม ติดตามนิเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของงานนิเทศภายในแต่ละปีการศึกษา และมีสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการนิเทศ แก่ผู้รับผิดชอบระดับสถานศึกษา 3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีม ทั้งฝ่ายผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง รวมถึงทำให้เด็กเห็นคุณค่าของค่านิยม 4) สถานศึกษาควรมีการวางแผนการทำงาน ส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ด้วยกระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพ PDCA และดำเนินการในทุกชั้นอย่างมีส่วนร่วม มีการแต่งตั้งคณะดำเนินงาน มอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน มีการตรวจสอบ นิเทศติดตามโดยฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และนำมาวางแผนใหม่ให้ครบกระบวนการ 5) สถานศึกษาควรมีการเชื่อมโยงโครงการส่งเสริมค่านิยม ไว้ในระบบประกันคุณภาพภายใน ในมาตรฐานที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และมีการดำเนินงานตามกระบวนการไปพร้อมกันทั้งผู้รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เพื่อลดความซ้ำซ้อนภาระงานของครู

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 พบว่า ในภาพรวมประเด็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ สรุปได้ว่ามี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) ต้นสังกัดควรให้ความสำคัญ มุ่งงบประมาณในการสนับสนุน และเข้มงวดกับการขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ในสถานศึกษา โดยมีคณะทำงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันจัดทำแผนการขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ พร้อมเครื่องมือการนิเทศ/แผนการนิเทศและรูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานแก่เขตพื้นที่ 2) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งกระตุ้นให้ครู นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดแนวร่วมในการส่งเสริมพัฒนาไปพร้อมกับสถานศึกษา 3) สถานศึกษามีการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การประชุมทำแผนปฏิบัติการ โดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมส่งเสริมอย่างชัดเจน 4) สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการส่งเสริมค่านิยมอย่างชัดเจน โดยยึดหลักกระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศอย่างเข้มงวดและมีการประชุมสรุปถึงปัญหา แนวทางแก้ไข และแนวทางพัฒนาต่อไป 5) สถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายการนิเทศร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขต เพื่อกำกับ ติดตาม นิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง อาจเนื่องมาจากที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนการส่งเสริม ในระดับต้นสังกัดยังขาดความต่อเนื่อง และยังไม่มีการดำเนินงานและเครื่องมือ ในการติดตามการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ทำให้สถานศึกษามีทิศทางในการดำเนินงานไม่ชัดเจน และเนื่องด้วยค่านิยมหลัก 12 ประการเป็นนโยบายที่ยังมีการขับเคลื่อนในสถานศึกษาไม่นานนัก จึงทำให้สถานศึกษาขาดการวางแผนในการดำเนินงาน หรือรูปแบบกระบวนการที่ชัดเจน และมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในเรื่องการกำกับติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานที่ยังขาดความเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมกระบวนการทำงานการส่งเสริมค่านิยมให้ทำงานอย่างมีระบบ ทั้งในระดับต้นสังกัด และสถานศึกษา ข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับพิมพ์พิมล ตะนะวงศ์ (2550 : 102 – 103) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ภาคเหนือ สรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมด้านการวางแผน ควรเน้นนโยบายที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และควรประชุมเตรียมการบุคลากรเพื่อความร่วมมือในการดำเนินงานการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ควรมีการประสาน

การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของบุคคลก่อนมอบหมายงาน ควรจัดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนและควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ด้านการนำองค์กร ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องชัดเจน เป็นปัจจุบันและทั่วถึง ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ด้านควบคุมควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ควรมีการรายงานอย่างสม่ำเสมอ และประเมินผลตามสภาพจริง โดยจัดทำเอกสารให้ชัดเจนเป็นปัจจุบัน ควรนำผลการนิเทศติดตามการประเมินมาปรับปรุง และนำไปใช้ในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Cranley (2003 : 1531-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมืองของประเทศไทย สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนเป็นงานที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีระบบติดตามประเมินผล จึงจะสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้เกิดขึ้นได้เป็นรูปธรรม และยังสอดคล้องกับแนวคิดเดมมิ่ง (Deming in Mycoted, 2004 อ้างถึงใน ดวงธิดา พุทธะกุล, 2554 : 12) สรุปได้ว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการ ที่ดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการ ที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิ่ง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข วงจรคุณภาพ (PDCA) จะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง จะทำให้ได้ข้อสรุปว่า จะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

2. แนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในรายด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานการบูรณาการค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) เขตพื้นที่การศึกษากำหนดให้สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ไว้ในโครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่ชัดเจน 2) เขตพื้นที่จัดทำแบบวิเคราะห์ผลการดำเนินการ และแบบรายงานการนำไปปรับปรุงพัฒนา ให้สถานศึกษาดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และรายงานสพม.41 3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยจัดทำเป็นนโยบายของโรงเรียน พร้อมทั้งมีโครงการ กิจกรรมต่างๆส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำหนดให้ค่านิยมหลัก บูรณาการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน 4) ให้ครูผู้สอนจัดทำ AAR (after Action Review) หรือสร้างแบบประเมินการติดตามผลการ บูรณาการค่านิยมในการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละภาคเรียน ให้ครูผู้สอนรายงาน 5) มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนส่งเสริมค่านิยมหลักฯ โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA อย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ และมีการติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่อง เข้มงวด จนครบปีการศึกษา อาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังขาดการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ โดยเฉพาะในขั้นตอนการกำกับติดตาม นิเทศการดำเนินงาน และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ จึงควรมีการพัฒนาแบบการรายงาน นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน ที่เข้มข้นเป็นระบบมากขึ้น ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับ พระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน (2554 : 111) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ 5 แนวทาง คือ 1)การพัฒนาด้วยกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน 2)การพัฒนาด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี 3)การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 4)การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 5)การพัฒนาด้วยการสร้างความมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ สุรัตน์ สาคิมิตร (2552 : 102) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่คงทนได้นั้น สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาทั้งโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

โดยครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง สอดคล้องกับ พรสวรรค์ พงษ์ดี (2551 : 111) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สรุปได้ว่า ด้านการนิเทศติดตาม ควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพราะว่า การนิเทศเป็นการติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เกี่ยวกับกระบวนการ แนวทาง หรือผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้กำหนดแนวทาง หรือทิศทางในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางาน หรือช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับ Phisalaphong (2003 : 4216-A) ได้ทำการสำรวจรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นการพัฒนาคุณธรรม ในโรงเรียนวัดของชาวพุทธในระดับปฐมวัย สรุปได้ว่าการบูรณาการหลักคุณธรรมที่สำคัญๆ ไว้ในการเรียนการสอนทุกๆ ชั่วโมงตลอดเวลา ทำให้ส่งผลดีต่อการพัฒนาทางด้านคุณงามความดีของนักเรียน

2.2 ด้านการปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการและนำผลไปปรับปรุงพัฒนา การดำเนินการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า มี 6 แนวทาง ได้แก่

- 1) เขตพื้นที่ที่มีการนิเทศติดตามและประเมินผล ในระดับเขตพื้นที่ โดยให้ศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่ติดตามผลของสถานศึกษา และจัดทำแบบวิเคราะห์ผลการดำเนินการ และแบบรายงานการนำผลไปปรับปรุงพัฒนา ให้สถานศึกษาดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และรายงาน สพม.41
- 2) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมค่านิยมหลักๆ อย่างจริงจัง โดยการจัดทำแผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการประจำปี มีโครงการที่ชัดเจนในการส่งเสริมหรือปลูกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น
- 3) สถานศึกษาควรปลูกฝัง กระตุ้นให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้ปกครอง เด็ก เห็นคุณค่าและตระหนักถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ
- 4) มีการใช้กระบวนการทำงานวงจรคุณภาพของเดมมิง PDCA วางแผนการทำงาน แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ กำหนดปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีกรรมการคอยติดตามนิเทศ การจัดกิจกรรมปลูกฝังค่านิยม คณะทำงานฯ จัดให้มีประชุมการสรุปผล ร่วมกัน ร่วมวิเคราะห์ข้อบกพร่องแล้วนำไปพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป ทำอย่างจริงจังและเป็นระบบตามแผนที่กำหนดไว้
- 5) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน โดย
 1. โรงเรียนประเมินตนเอง โดยอาจพิจารณาจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การสร้างผลงาน/ชิ้นงาน ฯลฯ
 2. ผู้เกี่ยวข้องนอกสถานศึกษาร่วมประเมิน โดยอาจทำในลักษณะการประชุมชี้แจงรับฟังความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์เพื่อหาข้อสรุป ฯลฯ
 - 6) ยกย่องเชิดชูเกียรติ ครู นักเรียน ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามค่านิยมหลัก 12 ประการ ในแต่ละสถานศึกษา โดยมีการมอบโล่ เกียรติบัตร เพื่อเป็นรางวัล และสร้างแรงบันดาลใจให้กับเพื่อนนักเรียนอาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังมีการวางแผนการดำเนินงานที่ขาดการมีส่วนร่วม ขาดกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานไม่สมบูรณ์ในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นการติดตามตรวจสอบ และนำผลการวิเคราะห์ มาใช้วางแผนพัฒนา ดังนั้น ในด้านการปลูกฝังค่านิยม สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ดำเนินอย่างเป็นระบบให้มากขึ้น ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับทรงศักดิ์ สารรัตน์ (2553 : 95 – 96) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนหนองชนพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน มีจำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจแนวทางการดำเนินการวิจัยและเสนอสภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ กิจกรรมที่ 2 ศึกษาเอกสารประชุมระดมสมองเพื่อสร้างองค์ความรู้ กิจกรรมที่ 3 ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมตามกิจกรรมและโครงการที่กำหนดไว้ตามแผน กิจกรรมที่ 4 นิเทศติดตามผล และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 8 – 9) ได้จัดทำโครงการวิจัยศึกษารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ได้พบรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบของบ้าน

(ครอบครัว) วัด โรงเรียน (สถานศึกษา) และชุมชน รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยโรงเรียน (สถานศึกษา) มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตนเอง ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อมและศาสนาวัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความผิด ฟังตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษาวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติให้ตระหนัก รัก ภาควินมู มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ สำหรับวิธีการอบรมปลูกฝัง ทำได้โดยวิธีการอบรมด้วยวาจา ด้วยการปฏิบัติเอง ด้วยการปฏิบัติให้เห็น และกระตุ้นให้คิด รูปแบบนี้ผู้ที่จะต้องทำเป็นตัวอย่างคือ ครูอาจารย์ผู้สอน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ เด็กมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัย เรียนรู้ผิดถูก รักษาวัฒนธรรม สร้างประโยชน์ มีความภาคภูมิใจ มุ่งมั่นมีเหตุผลและมีสำนึก

2.3 ด้านการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ ด้วยการแสดงละคร หรือการแสดงบทบาทสมมติ สรุปได้ว่า มี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) หน่วยงานต้นสังกัด มีการให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม โดยให้สถานศึกษาพิจารณากิจกรรมที่เหมาะสม กับบริบทของสถานศึกษา และส่งผลต่อการมีค่านิยมหลัก 12 ประการ ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมการแสดงละคร หรือบทบาทสมมติ แต่ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม นำเสนอผลงาน ในรูปแบบ Best Practice เพื่อเป็นเวทีในการแสดงออกให้กับนักเรียนได้นำเสนอผลงานทุกระดับ 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมตามช่วงวัย และเป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของผู้เรียน พยายามจัดรูปแบบการเรียนรู้โดยลดการเรียนรู้แบบนามธรรม ให้ใช้การเรียนการสอนแบบรูปธรรม ที่ได้จับต้อง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เช่น การศึกษานอกสถานที่ แสดงละคร การสาธิต การทำโครงการ ฯลฯ เพื่อที่จะได้เกิดองค์ความรู้และคุณลักษณะที่คงทน 4) สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการสอดแทรกกิจกรรมแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ ในแผนการจัดการเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงละครหรือบทบาทสมมติในการเรียนรู้ค่านิยมหลัก 12 ประการ เช่น การจัดประกวดละครสั้น ภาพยนตร์สั้นในสถานศึกษา โดยสอดแทรกกับกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดให้มีตามปกติ 5) ควรใช้กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งโรงเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยการทำแฟ้มรายงานการพัฒนาตนตามค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยมีการได้ประพุดิตนตามคุณลักษณะในแต่ละค่านิยม และรายงานด้วยรูปภาพ แล้วเขียนบรรยายตามแบบที่โรงเรียนกำหนดให้ โดยมีครูเป็นต้นแบบในการปฏิบัติด้วยทั้งโรงเรียน 6) ควรจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตอาสา ที่เกิดจากความคิด ความร่วมมือของนักเรียน ด้วยการบูรณาการค่านิยมในกิจกรรม เช่น การทำฝาย การทำความสะอาดโบราณสถานฯ โดยมีครูเป็นผู้ดูแล ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรม และมีการสะท้อนบทเรียน คุณค่าที่ได้รับ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ค่านิยมด้วยละครหรือบทบาทสมมติ อาจมีข้อจำกัด ทั้งในเรื่องวัยที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับมัธยม เวลาที่ต้องใช้มาก รวมถึงครูอาจมีความสามารถทางการจัดการเรียนรู้ด้านละครอย่างจำกัด จึงควรส่งเสริมด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความเหมาะสม และบริบทสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์จึงมีอย่างหลากหลาย ทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการใช้ละคร บทบาทสมมติ หรือด้วยวิธีการส่งเสริมอื่นๆ ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับสังวาลย์ สิทธิวงศ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนโพธิแสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนามี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) การสอนบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 3) การจัดกิจกรรมในวันสำคัญ 4) กิจกรรมเข้าค่ายโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 5) กิจกรรม 3 ดี วิถีธรรม สอดคล้องกับแนวคิด ทิศนา เขมมณี (2549 : 19 – 20 อ้างถึงใน ประทีน ตั้งใจ, 2555 : 13) ได้กล่าวถึงกระบวนการปลูกฝัง พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมโดยสรุปได้ว่า การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมใดๆ ให้แก่บุคคลเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น สามารถทำได้ 5 ประการ คือ 1) จัดสิ่งเร้าให้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง 2) จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้รับการตอบ

สนองจนเกิดความพึงพอใจ 3) ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการให้เขาได้เห็นประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น 4) ช่วยให้ผู้บุคคลมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิต 5) ช่วยให้ผู้บุคคลนั้นได้ลงมือปฏิบัติตนตามค่านิยมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนกระทั่งปฏิบัติได้เป็นลักษณะนิสัย และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมของดวงเดือน พันธมนาวิน สรุปได้ว่า การพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งและคนดี จะต้องพัฒนาลักษณะพื้นฐานทั้ง 3 ประการ ในส่วนของรากและพัฒนาจิตใจทั้ง 5 ประการที่ลำต้น และพฤติกรรมของคนดี และคนเก่ง ซึ่งเป็นผลไม่บนต้น หากบุคคลมีพื้นฐานทางจิตใจเป็นปกติ ได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาโดยธรรมชาติ ดังนั้นควรพัฒนาการฝึกให้กระทำพฤติกรรมที่ดีงาม จนติดเป็นนิสัยตั้งแต่วัยเยาว์

2.4 ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ

ประเด็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) เขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดเรื่องการส่งเสริมค่านิยมหลักฯ เป็นนโยบาย และแจ้งผู้บริหารทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เขตพื้นที่การศึกษา ควรมีเครื่องมือในการกำกับติดตาม ติดตามนิเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศภายในแต่ละปีการศึกษา และมีสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องกระบวนการนิเทศ แก่ผู้รับผิดชอบระดับสถานศึกษา 3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีม ทั้งฝ่ายผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง รวมถึงทำให้เด็กเห็นคุณค่าของค่านิยม 4) สถานศึกษาควรมีการวางแผนการทำงานส่งเสริมค่านิยมหลักฯ ด้วยกระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพ PDCA และดำเนินการในทุกชั้นอย่างมีส่วนร่วม มีการแต่งตั้งคณะดำเนินงาน มอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน มีการตรวจสอบ นิเทศติดตามโดยฝ่ายบริหารอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และนำมาวางแผนใหม่ให้ครบกระบวนการ 5) สถานศึกษาควรมีการเชื่อมโยงโครงการส่งเสริมค่านิยม ไว้ในระบบประกันคุณภาพภายใน ในมาตรฐานที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และมีการดำเนินงานตามกระบวนการไปพร้อมกันทั้งผู้รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย เพื่อลดความซ้ำซ้อนภาระงานของครู อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ในภาพรวม เป็นการขับเคลื่อนนโยบายที่ยังมีระยะเวลาไม่มากนัก จึงทำให้การดำเนินงานของทั้งระดับเขตพื้นที่ ระดับสถานศึกษา ยังขาดระบบการทำงานที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในขั้นการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน ดังนั้นหน่วยงานตั้งแต่ระดับต้นสังกัดควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริม กำหนดแนวทาง เครื่องมือ หรือรูปแบบการนิเทศ การรายงานให้สถานศึกษามีทิศทางในการดำเนินงาน รวมถึงสถานศึกษาก็ต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง มีการกำหนดเป็นโครงการ กิจกรรมที่โดดเด่น ทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และใช้กระบวนการวงจรคุณภาพมาบริหารให้ครบวงจร ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับนิเวศน์ คำรัตน์ (2552 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และชุมชน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นคุณธรรมจริยธรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การกำหนดแผนการดำเนินงาน การจัดทำตัวชี้วัดคุณธรรม จริยธรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งกระบวนการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมส่งผลให้เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม และยิ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 29 กันยายน 2557) สรุปได้ว่า ให้สถานศึกษาผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน และกำหนดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพผู้เรียน โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดตาม นิเทศ และประเมินสถานศึกษาที่ดำเนินการเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่าง

เป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม นิเทศการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการวิเคราะห์บริบท ภาพรวมการดำเนินการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาของตนเอง ว่ามีข้อมูลเป็นอย่างไร และสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนำผลวิจัยไปส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง เพื่อช่วยให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมหลัก 12 ประการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการส่งเสริมและวางแผนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ อย่างเป็นระบบ และใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ในลักษณะการจัดกิจกรรมส่งเสริม ตามค่านิยมทั้ง 12 ประการที่เหมาะสมในสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41, สำนักงาน. (2557). รายงานผลกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2557). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติ. (ที่ศธ.04010/ว 3325).
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559). เข้าถึงได้จาก : <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>. (วันที่ค้นข้อมูล : 12 มีนาคม 2558).
- จักรพงษ์ สุขสบาย และนงลักษณ์ ใจฉลาด. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และการศึกษาสภาพการส่งเสริมค่านิยมหลัก 12 ประการ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วารสารงานวิจัย The 38th National Graduate Research Conference Volume 3.2. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดวงธิดา พุทธะกุล. (2554). กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่ส่งต่อ คุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ในอำเภอปากพลี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทรงศักดิ์ สารรัตน์. (2553). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนหนองชนพิทยาคม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นายกรัชมุนตรี, สำนัก. (2557). นโยบายรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา. เข้าถึงได้จาก : <http://www.opm.go.th/opmportal/index.asp>. (วันที่ค้นข้อมูล : 16 มีนาคม 2558).
- ประทีน ตั้งใจ. (2555). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่สามของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรสวรรค์ พงษ์ดี. (2554). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน. (2554). ได้ศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด นครปฐม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์พิมล ตะนะวงศ์. (2550). การบริหารงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- รามจิตติ, สถาบัน. (2555). สภาวะการณ์เด่นด้านเด็กและเยาวชนในรอบปี 2554 – 2555. เข้าถึงได้จาก : <http://www.teenpath.net/data/r-research/00011/tpfile/00001.pdf>. (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มีนาคม 2558).

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. สภาการศึกษา, สำนักเลขาธิการ. (2550). รายงานเบื้องต้นการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบ การศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สังวาลย์ สิทธิวงศ์. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุรตยา สาคมิตร. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Cranley, M. E. (2003). Tessaan School : The Moral Life of a thai Primary School, Disscrtation Abstracts International. 64 (5) : 1513-A
- Phisalaphong, R. (2003). Teacher Practice Curriculum and Children's Moral Development in Buddhist Temple Preschool in Thailand Dissertation Abstracts International. 63(12) : 4216 – A.